

BRANISLAV
JANKOVIĆ

PETA ŽICA

■ Laguna ■

Copyright © 2015, Branislav Janković
Copyright © ovog izdanja 2015, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Teško je biti okovan u moju vrstu slobode.
Lako mi je sa nemirom, ali kako da umirim mir.*

Miroslav Antić

Prvi deo
JEDRENJAK U BURI

Prvo poglavlje

Noćas sam opet sanjala sestru Arseniju.

Miluje me po obrazima i govori kako će sve biti u redu. A ja plačem. Plačem i grlim je. Ponekad mi pripreti onim svojim tankim kažiprstom što, zbog krupnih, artritičnih zglobova, liči na grančicu izlomljenu na nekoliko mesta, i vikne da prestanem da cmizdrim, a nekad, držeći me u krilu i tetošeći, tera da izbacim i poslednju suzu. Njene ruke nisu meke i ne klize po koži. Nisu to ruke majke, ljubavnika ili bebe; koščatim šakama briše mi lice, pa kao da mi tim gotovo grebanjem u obraze urezuje tragove svojih linija sa dlanova. Ti dodiri mi prijaju i smiruju me. Onda lizne palac i zalepi ga među moje oči, nešto tiho šapućući. Bajalica protiv straha, kaže.

„Ali ja se ničega ne plašim“, govorim joj.

„Svi se nečega plašimo. Onaj ko kaže suprotno, još nije otkrio svoj strah.“

Ponekad pomislim da sanjam samo da bih plakala i da noć postoji zbog mene i mojih suza. I uvek je tu negde

sestra Arsenija, kao svedok da u meni postoji duša. Makar u snu. Na javi je još tražim. Možda je ta žena upravo biće poslato zato da sačuva to parče ljudskosti. Od koga poslato? Ne znam. Nekoga ko mi želi dobro.

Dok sam bila s njom manastiru, pričavala sam joj svoje snove, šapatom, da druge sestre ne čuju, tražeći da mi ih protumači. Ne znam zašto sam mislila da ona to ume. Uvek sam je gledala kao nekoga ko zna sve: gde đavo spava, gde se Bog igra, gde se krije ljubav.

„Mislite da nam nešto poručuju?“, pitala sam zagledana u tamnoplave, kao nebo pred oluju oči, koje bi zakolutale svaki put kada bih pomenula snove.

„Mislim da bi trebalo manje da spavaš, a više da se moliš“, odgovarala je odmahujući rukom kao da je moje pitanje dečja glupost. Nešto što će mi se, kad porastem, samo objasniti. „Snovi ko snovi. Slatka vodica naših gorkih života.“

„A loši snovi? Kako oni mogu biti slatki?“, nisam odustajala, ne dopuštajući joj da izmakne pred mojim pitanjima.

„Nema, srećo moja, loših snova. Samim tim što su snovi, oni su dobri jer uvek možemo da se probudimo i shvatimo da je naš život mnogo gori. A iz njega ne možemo da se probudimo. Uživaj u snovima.“

Dobra je sestra Arsenija. Moja sestra po Bogu.

Znam da sam i dalje u njenim molitvama. Osećam. To mi usne same razvuče u osmeh i preplavi me talas topline. Nešto poput... majčinog poljupca pred spavanje, ruke voljenog muškarca na ramenu, bebinog hvatanja za prst. Neočekivano, bez najave. Pa se tada prekrstim izazivajući pažnju cimerke u ćeliji. Ona nije pobožna i ne veruje u

Boga. Kaže: *Verovaću kada ga vidim. Do tada ne verujem ni u šta. I prestani da mi se tu krstiš, nerviraš me.*

Više puta je stara monahinja dolazila da me poseti, i svaki put donela velike pakete.

„Poklon i pozdravi od ostalih sestara.“

A ja znam da laže, ali se smejem i kažem joj da im zahvali – niko me nije ni pozdravio niti stavio jednu jedinu jabuku u paket. Sve je to ona sama. Čuvari su imali poštovanja prema monahinji, pa su me uvek puštali da razgovaramo duže od propisanog vremena. Jednom su je čak pustili da dođe kod mene u ćeliju. Tražila je da vidi gde spavam. I sanjam.

„Kako ste uspeli?!“, iznenađeno sam pitala, skačući sa kreveta, ljubeći joj ruku i grleći je.

„Bog je išao ispred mene, a ko sme na njega?“, govorila je i smejala se razgledajući i mene i ćeliju. Tada me je preplavila sramota. Od grozota ispisanih na zidovima, od wc šolje bez daske, od toalet papira, od... sebe.

Hvatala me je za ruke i unosila mi se u lice, pokazujući očima na plafon.

„Niko ti sem Njega ne može oprostiti. Ovo nije ni mesto gde ćeš ti sama sebi oprostiti. Ovde si da okaješ zemaljsku kaznu. Kada sve prođe, imaš nekoga ko te čeka. A ono što si radila u selu... video je Bog to. I sigurna sam da će, kada dođe Strašni sud, imati milosti za tebe.“

Nadam se da nije baš sve video, mislila sam slušajući je.

Dugo smo pričale, sve dok jedan od stražara nije došao i lako joj klimnuo glavom: znak da je vreme da pođe. Moja cimerka se sve vreme pravila da spava, a znam da je pažljivo slušala šta smo pričale.

„Baba, baba!“ vikale su zatvorenice dok je prolazila pored ćelija idući ka izlazu. „Daj nam oprostaj, baba.“

Neke su je zvale majkom i tražile da ih dodirne. Poneka se i rasplakala, i padajući na kolena počinjala da se moli.

Sestra Arsenija je ćutala ne gledajući ni levo ni desno. Čvrsto je držala brojanice, a usne su joj se pomerale u nemoj molitvi. Znam da joj je bilo teško da dođe, ali učini je to zbog mene.

„Mora čovek nekog da ima, da se popriča, da mu se poveri, da ga slaže ili voli. Bog jeste tu, ali on samo ćuti, nije baš neko društvo.“

Bilo je njoj tada šezdesetak godina, a već je četvrt veka služila Bogu. Niska i mršava, sva u crnom, ličila je na izduženu mrlju, trag mastila koji se kreće. Imala je, uz to, oštar jezik i pamučnu dušu. Govorila je da je počela da sedi tek pre neku godinu.

„Moja kosa je bila crnja od ovih haljina na meni. Pa, kad mi iz temena, kao sa jakog zdenca, krene poput brzog potoka, te se na ramenima prelomi, praveći vodopad, nema ko se ne bi okrenuo.“

Nikada nije nosila grudnjak te bi joj se ponekad, na sablazan ostalih sestara, tvrde bradavice nazirale kroz tkaninu.

„E, da znate kakve sam ja sise imala, ko puške! Pa kad ih uprčim, i đavo bi se prekrstio. Pipni, pipni! To je i dalje čvrsto. Takva mi je semka. U mojoj familiji žene rađaju i sa pedeset.“

Ja sam se naglas smejala i pružala ruku da ih dodirnem, a ostale monahinje na to bi se, poput kokošaka, rastrčale po dvorištu, bežeći i od grudi i od reči sestre Arsenije. Kao da će ih one bradavice prostreliti i napraviti im rupe

na telu... ili na veri. Jednom sam je pitala šta je radila pre nego što se zamonašila.

„Tiho, sestro Katarina“, odgovorila je, stavljajući prst na tanke usne i gledajući me vragolasto. „Takva pitanja se ovde ne postavljaju. Svako svoju tajnu nosi sa sobom. Jedino je Bogu kaže, uglavnom tražeći oprostaj. Koja tajna je dobra? O lepim stvarima vičemo naglas, tajne su za šapate i mrak. Recimo da sam bila u drugoj vojsci. Nije baš za priču, a još manje za pohvalu. I nemoj opet da me pitaš, jer ću ti možda reći. Čisto da ne zaboravim kakva sam nekad bila i kakva ne želim ikad više da budem.“

A onda se zagledala negde u daljinu, odjednom učutavši. To je radila kad god bi se nečeg prisećala – znala je dugo da stoji u mestu dok bi joj oči prelazile u neku drugu stvarnost i u neko drugo vreme. I kao da je koprena padala preko njih: promenile bi boju, a pogled bi joj se zamutio.

„Zlo i naopako! Eto, takva sam bila. Nije mene ovde dovela prevelika ljubav prema Hristu već nagomilani grehovi. Toliko sam ih natovarila na leđa da noge više nisu mogle da me nose. Dok sam bila iskušeničica, dva puta sam lomila levi skočni zglob, kao da je Bog hteo da ispita moju snagu i želju za pokajanjem.“

Umela je da kaže kako i Svevišnji zna ponekad da zaboravi, ili bar zažmuri na jedno oko.

„Kada to ne bi radio, svi bi bili grešnici. Ovako, progleda kroz prste da bi se barem neko dokopao raja. Nema nevinih. Zna on da nas nije stvorio savršene, zato i ne sme da od nas traži savršenstvo.“

Ostale sestre bi je učutkivale, krsteći se i preteći da će je tužiti starešini.

„Ti si luda, Arsenija! Ne bogohuli!“

„Ma zna Bog da sam u pravu; eno, pogledajte ga, namiguje mi“, rekla bi i podigla ruke ka nebu, na šta bi se ostale monahinje razbežale cičeći, da ih Svevišnji ne vidi s ludom Arsenijom i, ne daj bože, pomisli da joj prave društvo u huljenju na njega.

Posle nekoliko minuta iguman Tadej bi, dozvan njihovom cikom, pogledao kroz prozor. Skinuo bi naočari sa svojih pametnih očiju i, spustivši ih na sto doksata parohijskog doma, silazio niza stepenice. Koračao bi polako ka sestri, a ona je stajala na sredini dvorišta čekajući da joj starešina manastira pride.

„Blago tebi, sestro Arsenija.“

„Zašto, oče?“, upitala bi tobož naivno dok su joj se oči, širom otvorene kao u deteta koje zna da će glumljenjem naivnosti izbeći kaznu, smejale.

„Pa, čujem da možeš da vidiš Boga. Kako izgleda?“

„Liči na tebe. Mnogo lep čovek.“

Iguman bi se naglas nasmejao i zagrlio je, pa bi tako prošetali dvorištem, nešto tiho šapućuci. Nadnosio se, onako visok, nad nju, te se činilo kao da želi da je zaštiti. Kao otac, kao kišobran, kao krošnja drveta. Zaklon od svake nepogode.

„Misliš li da će neko s mojom prošlošću u raj?“, čule bi ostale sestre da pita. „Možda ima dva raja... jedan za ne tako čiste i smerne.“

„Jesi li se iskreno pokajala?“, zastajao bi otac Tadej gledajući je pravo u oči. Kao Božji islednik poslat da proveri čovekovu veru.

„Ne znam, mislim da nisam“, bila je iskrena starica, sležući ramenima. „Još negde, duboko u sebi, osećam veselje.“

„Jesi li mnogo divljala?“

„Nisam malo... ali mi malo.“

„E, onda ga moli da ti opet namigne“, glumeći ljutnju govorio joj je iguman Tadej. „I moli se za taj drugi raj.“

Dugo bi se smejali, izazivajući čuđenje monahinja.

Hoće... otići će sestra Arsenija u raj. Znam. Koji god bio i gde god se nalazio. I znam da će i da pokaže grudi Bogu, i ponudi mu da ih pipne.

U noćima u kojima ne mogu da se uspavam i sanjam, ja gledam u plafon i brojim. Dane, mesece, godine. Vreme do izlaska. Na plafonu slike, poput slajdova na projektoru. U boji. Smenjuju se podsećajući me na neke dane u nekom drugom životu.

U nekoliko drugih života.

Mislim na svoju ćerku.

Kada budem izašla, Jovana će imati osam godina.

Ja ću imati skoro četrdeset. Odužiću zemaljsku kaznu. Božju? Ne znam. Možda će i meni, kao sestri Arseniji, Otac namignuti.

Čekam. Brojim. Pamtim.

Drugo poglavlje

Ubila sam čoveka. Mislim... on je bio skot, ali se u matičnoj službi i pred Bogom vodio kao čovek. Ubila sam ga svesno i s namerom. Ništa slučajno, ništa u afektu. Nikakvo ludilo, prekid svesti, neuravnoteženost. Ništa namah – izraz koji sam prvi put čula na svom suđenju. Nisam pošla da ga ubijem, ali sam to uradila. I ubila bih ga još bezbroj puta. Opet bih uzela očev službeni pištolj, koji baba nikada nije htela da vrati vojsci (rekla je vojnoj komisiji, koja je došla kod nas, da ne zna gde je, ali ako ga bude našla, vratiće ga; ne znam zašto nije htela da ga vrati: možda ga je sačuvala kao još jednu uspomenu na svog sina, a možda je u nekom delu svoga tada, pa do kraja života, tužnog uma, mislila kako će sestri ili meni pritrebati), i ispalila svih osam metaka koji su bili u okviru. Do kraja večnosti bih samo pucala i pucala, i ruka me ne bi zbolela. Ne bih ni sada, kao što ni tada nisam, trepnula.

A nikada pre toga nikome nisam loše ni pomislila.

Fina i mirna Teodora. Muzičarka u filharmoniji. Violina. Plavuša večno snenih očiju i uvek spremna da svakom pomogne. Omiljena komšinica i koleginica.

Da sam se na suđenju pokajala, dobila bih manju kaznu. Ali moja usta ostala su nema u trenutku kada me je sudija pitao da li se kajem. Da sam to izgovorila, dala bih neku vrstu opravdanja, amnestiju onome koga sam ubila. Moj zločin jeste bio veći od njegovog, ali nisam to htela da mu priznam. Čak ni mrtvom. Bog zna koliko se kajem. Samo on i ja. Ostali me ne zanimaju.

Previše pominjem Boga? Kao da je i on jedan od učenika ove priče? Pa... i jeste, ali više kao posmatrač sa strane, ako ja, neko ko je dve godine proveo u Božjim kućama, smem tako da kažem a da ne bogohulim. Bio je on tu sve vreme, ali kao neko ko se nije mešao: samo je gledao smešne ljude i njihove sudbine. Čudna je ta reč, sudbina. Nikada je nisam volela, jer me je uvek podsećala na nešto loše. Sve što je imalo veze sa sudbinskim, za mene je nosilo prizvuk nečega tragičnog. Kada uz tu reč stavimo srećna, dobra... nekako se odbijaju jedna od druge, kao magneti. Reći nekom muškarcu da ti je sudbina, pogotovo posle godina i godina zajedničkog života, zvuči poput optužbe da je, ni kriv ni dužan, uradio nešto neprimereno, upropastio ti život, zapao kao loše karte, uskratilo nešto što ni sama ne znaš šta je. Sudbina je kao zatvor sa širom otvorenim vratima, ali iz kojega ne možeš da pobegeš.

Ima još junaka u ovoj priči. Pomenuću i njih, kad dođu na red. Nema ih mnogo, ali su upečatljivi.

Nas nekoliko sasvim je dovoljno za početak priče, one od koje će se neko naježiti, neko reći *pu-pu, daleko bilo*, a neko samo zavrteti glavom i otići da potraži lek za

glavobolju jer je počelo da ga kljuca u predelu slepoočnica. Priče o sestri, umetnici, ubici, monahinji, zatvorenici.

Mnogo priča o samo jednoj ženi.

Bolje nego mnogo žena u jednoj priči. Samo bi smetale jedna drugoj, pokušavajući da se nametnu. Ženska posla.

„Šteta, gospođice Kaluđerović, šteta“, rekao je sudija onoga dana, prilikom izricanja presude, nameštajući tužan izraz lica, mada se na njemu zaista videlo da mu je krivo što mora da me osudi. Gledao je negde iznad mene. Nisam ni ja gledala u njega već kroz prozor. Padao je sneg. Još jedan februar.

Na svakoj pahulji pisalo je: *kriva, kriva, kriva...*

Sudnica je bila puna. U prvom redu sedela je moja rođena sestra Sofija, samrtnički bledog lica, monahinja Arsenija, koja je ispod oka gledala sudiju, dve koleginice sa posla (violončelo i flauta), jedan novinar kojem sam nekada davno, povodom nekog koncerta, davala izjavu... I moj Radovan. Nikoga više nisam ni imala. Advokata nisam računala u svoje iako se čovek pošteno trudio da me spase robije. Hvala mu, zaista je dao sve od sebe i skinuo mi barem nekoliko godina kazne.

Ostali su bili rodbina i prijatelji ubijenog.

Sudnica je pucketala mržnjom. Tokom suđenja saznali su kakva je životinja bio njihov prijatelj i rođak. Svejedno, bio je njihov, iz njihovog čopora. I ja sam imala razumevanja za njihovu mržnju i tugu. Samo sam se nadala da su negde, u nekom sakrivenom delu uma, ili srca, tamo gde se kriju savest i pravda, i oni imali razumevanja za ono što sam ja uradila.

Nadala se?

Bolje da to nazovem željom.

„Da ste se odmah prijavili, kazna bi bila blaža, ali vi ste se krili i bežali od zakona dve godine. To vam je otežavajuća okolnost. Vaše naknadno prijavljivanje policiji, molbe igumana Tadeja, kao i opsedanje suda od strane seljana iz Davidovca, koliko god da smo želeli, nismo mogli da uvrstimo u okolnosti koje bi uticale na smanjenje kazne. Krivi ste, Teodora. Nije bilo na vama da isterujete pravdu.“

„A na kome je bilo?“, upitala sam izazivajući gundanje među Nenadovom rodbinom. „Nikoga taj više neće da udari.“

Sudnica je eksplodirala. Pretili su mi i psovali me. Sofija se okrenula ka njima i počela da viče. U onoj buci nisam čula šta, ali znajući je sigurna sam da im nije ostala dužna u psovkama. Sudija je morao da ih umiruje i zapreti kako će isprazniti salu.

„Postoji samo jedna olakšavajuća okolnost“, nastavio je sudija. „I to će vas spasti duge robije.“

O toj okolnosti ću kasnije.

Onda se uhvatio za slepoočnice i tihim glasom upitao stenografkinju ima li nešto za glavu.

Eto, to je ta priča. Sa snegom koji je provejavao napolju iako je unutra bilo hladnije. Bio je poput bele zavese, one pletene, pa gledajući kroz nju naslućujete tek delove slike napolju. Sve u delovima, polomljene i teške za spajanje. Kao delovi slagalice koje pokušavate da umetnete gde im nije mesto, pa udarate po njima ili tražite makaze da ih obrežete.

Mene glava već godinama ne boli. Prestala je sa glasnim pucnjima zastavinog 7,62. Kao da su ti praskovi, poput gromova u hodniku malog stana u kojem su živeli

sestra i zet, zauvek odneli svaku bol. A do tada sam patila od migrena uzrokovanih sinusima. Smešno, zar ne? Ubistvo kao lek. Ili je to moj mozak prosto stopirao neke osećaje, nadražaje, sve ono što inače čini živog čoveka. Možda sam i ja tada umrla, gledajući krvavo telo zeta, dok je moja prebijena sestra vrištala.

Tužilac je tražio dvadeset godina zbog svireposti.

Moj advokat oslobađajuću zbog neuračunljivosti, straha, razloga zbog kojeg sam pucala...

Deset godina. Čekić je lupio o sto.

Izaći ću za osam.

Nenadovi ljudi zviždali su i vikali: *bruka!*, moji se krstili i zahvaljivali Bogu. Šta je to jedna decenija; život prođe u trenu, a kamoli deset godina. Korak. Izlazak sunca. Trk uplašenog miša preko kuhinjskog poda. Talas.

A sve je počelo sestrinim pozivom na moj mobilni telefon.

Ne...

...Počelo je mnogo ranije...

...One davne godine kada je februar zaplakao a nas dve ostale same na svetu.

Da drhtimo.

Treće poglavlje

Imala sam tri godine; napunila ih nedelju dana pre pogibije roditelja. Sećam se balona i poklona koje sam otvarala dok me je majka držala u krilu. Bila sam srećna, onako kako samo mala deca mogu da budu: skroz radosna, bez ikakve senke na licu, senke koju donose godine, pa nam svaku sreću zacrne mislima i pokažu da život nije napravljen samo od lepih i veselih trenutaka. Vrlo brzo uverila sam se u to da život ipak nisu baloni i pokloni, i žig tuge zauvek je pao preko mojih punačkih crvenih obraščića, zajapurenih od cike i radosti proslave toga rođendana. Jesam li samo te prve tri godine bila srećna? Da li je sreća vezana samo za detinjstvo? Što smo stariji, sve više se držimo za život, a on je sve nesrećniji. Nema tu nikakve logike.

Sofija je trčkala okolo pitajući da li je i ona dobila neki poklon, a ja se sećam da sam joj davala one koji mi se nisu dopali. Dva balona zato je namerno probušila.

Moja sestra je bila već velika devojčica, imala je šest godina. Sećam se babe, očeve majke, koja nas grli i nariče,

pune kuća što poznatih što nepoznatih ljudi, mame i tate nasred sobe, na stolu. Žutih lica i zatvorenih očiju. Lepih. Mami je pao pramen preko čela. Spavali su. U jednom trenutku sam se istrгла iz babine ruke i došla do stola. Popela sam se na stolicu i naslonila laktom na sanduke.

„Ajde, ajde, dižite se, došli su nam gosti.“

Prvo sam im lagano dodirivala hladne, krute obraze i majci sklonila nemirni pramen, a onda sam počela da ih pljeskam po licima, sve dok me neko nije uhvatio i spustio na pod. U tom trenutku je moja sestra skočila na tu osobu, vrišteći. Pokušala je da je ujede za ruku.

„Ne diraj je, ne diraj je! Nemam ja više nikog osim nje.“

Posle me više niko nije dirao, samo su počeli silnije da plaču. No, ja sam izgubila želju da se opet popnem na sto i probudim roditelje. Babi su dali šećer i vodu. Zagrlila sam sestru i upitala je:

„Šta ćemo da radimo posle, Sofija? Kada odu ljudi.“

„Ne znam, Teodora. Smislićemo nešto“, rekla je milujuć mi kosu.

Sestra je plakala više od mene. U stvari, ja sam plakala zato što ona plače. Ona je shvatala, ja nisam.

Groblje.

Čudila sam se tom mestu. Kamenim spomenicima i vencima. Vranama i ljudima u uniformama. Hladnoće od koje su mi se smrzavale noge i stalno mi se piškilo. I mog pitanja: *Kad ćemo nazad, hladno mi je?*

Kad smo se vratile kući, igrale smo se lutkama. Uspavala sam se na podu, umorna od plakanja i uljuljkana toplinom stana. Sto je bio prazan.

Bila je to zla zima.

Kažu ljudi – mada ljudi pričaju svašta, te je strašno teško razlučiti šta je istina a šta ne, i čemu možemo pokloniti poverenje u tolikim ubeđivanjima, uveravanjima i save-tima – da loše stvari zakopamo negde duboko u mozgu, da nikada više ne izađu i ne slome nas kao tada kada su se desile. Ali taj prostor, taj podrum odavno poplavljen dugim kišama i podzemnim vodama, po kojem plivaju stare stvari nagrižene od buđi, kod mene je ostao otvoren, i sa upaljenom sijalicom – da u svakom trenutku mogu da pogledam i vidim šta se desilo; i bez ikakve želje da nešto zaboravim. Bosim nogama – jer samo nesputani ničim, pa ni odećom i obućom, možemo da se vratimo unazad – zagazim u tu prljavštinu, osetim mulj pod tabanima kako mi se zavlaci među prste sa crveno namazanim nok-tima, ponekad kolenima udarim o sanduke tuđih sećanja, onih koja ostavljaju modrice ali ne prave veću štetu, jer su tuđa, nama strana i ne tako strašna. Samo sopstvena sećanja i misli izazivaju užas i prave rane. Zasecaju kožu i kidaju mladeže.

Mene, međutim, ne mogu da dotaknu – jer ih se ne plašim: ne zaboravljam ih i ne mogu me iznenaditi iza ugla, lupiti nekim strašnim događajem od pre ko zna koliko godina, iz detinjstva čak. U vodi su žabe, neke ribice, one što ih pecaroši nazivaju kederima, insekti koji plutaju po površini, pacovi. Lagano hodam kroz vodu gledajući šta se sve nakupilo. Sopstvena sećanja krijem od drugih, da ih ne bih povredila onim što su hteli da zaborave. Ne pominjem nikad na šta sve nailazim u tom poplavljenom podrumu svoga pamćenja. Ali ne gasim ni svetlo izlazeći iz njega, i vrata uvek ostavljam otvorena

– poduprem ih nogom. Svojom. Da mogu uvek da izađu, bez kucanja ili provaljivanja.

„Dobro došle, tuge!“

Te zime odlučila sam da ništa što vidim, osetim, čujem... ne zaboravim. Taj dan, žuta lica, babinu vlažnu ruku, plač rođaka, vrištanje moje sestre, lutku koja nije imala jedno oko, san koji sam sanjala zaspavši na podu, umorna i tužna.

Bio je februar kada smo Sofija i ja ostale same. Ona da pazi na mene, ja da sve zapamtim. Posle toga plašila sam se svake hladnoće. Hladnoća me je prekrila. Kao da me je neko osudio da je nosim celoga života. Zavukla se studen u moje telo poput trna koji nisam mogla da iščupam ni nohtima ni pincetom. Duboko. Skroz.

Počela sam da mrzim uniforme.

Nikada više nisam jela na onom stolu.

Ostaci dva probušena balona zauvek su ostali na mom licu.